

Derleme Makale

Afet Yönetiminde Emniyet Teşkilatı'nın Rolü ve Önemi: Kahramanmaraş Depremleri Örneği

The Role and Importance of the Police Department in Disaster Management: The Example of Kahramanmaraş Earthquakes

Abdullah ÇELİK Dr., Polis Akademisi Trafik Enstitüsü clkabdullah@gmail.com https://orcid.org/0000-0002-3912-3724	Ozan KAVSIRACI Doç. Dr., Polis Akademisi Trafik Enstitüsü ozankavsiraci@gmail.com https://orcid.org/0000-0001-6351-3725	Özer ASLAN Dr., Polis Akademisi Trafik Enstitüsü aslan.ozar@hotmail.com https://orcid.org/0000-0002-8531-4037
--	---	--

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
10.10.2023	27.01.2024

Öz

Sanayi devrimi sonrasında şehirler, nüfus ve ekonomik anlamda gelişmeye başlamış ve hızlı bir şekilde üretim ve hizmet sektörünün merkezi olmuştur. Bunun bir sonucu olarak da günümüzde insanlar, yoğun olarak kentlerde yaşamaktadır. İnsanların kentlerde yaşama arzusunun giderek artması, doğal afetlerin olası etki ve hasarlarının beklenenden daha fazla olma riskini artırmaktadır. Türkiye’de 7 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri, depremlerin kentlerde neden olabileceği olumsuz sonuçlara örnek teşkil etmektedir. Türkiye, yıllardır can ve mal kayıplarına neden olan doğal afetlerle mücadele etmektedir. Bu noktada Türkiye’de daha sık görülen ve daha çok zarara neden olan doğal afet türü ise depremlerdir. Bu durum kentlerde depremlerin olası etkilerini azaltmak için ivedilikle önlemler alınması gerektiğine işaret etmektedir. Depremlerin olumsuz etkilerini önlemek ve azaltmak için de afet yönetim süreci önem kazanmaktadır. Bu çalışmada, Türk kamu yönetiminin önemli bir parçası olan Emniyet Teşkilatı’nın depremlerin olumsuz etkileri ile mücadele noktasında, afet yönetim sürecinde nasıl konumlandığı incelenmektedir. Emniyet Teşkilatı, depremlerle mücadele kapsamında özellikle afet sonrası acil müdahale ve iyileştirme çalışmalarında aktif olarak görev almaktadır. Depremlerde enkaz arama-kurtarma çalışmalarının yanı sıra deprem sonrası sürece ilişkin çok sayıda görev üstlenmektedir. Bu kapsamda Emniyet Teşkilatı, siber, havacılık ve kriminal daire başkanlıkları bünyesinde yürütülen çalışmalarla depremle mücadele çerçevesinde önemli katkılar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Deprem, Polis, Afet Yönetimi, Kriz Yönetimi

Abstract

After the industrial revolution, cities began to develop in terms of population and economy and quickly became centers of production and service sectors. As a result of this, people today live mostly in cities. As people's desire to live in cities increases, the risk that the possible effects of natural disasters will be greater than expected is increasing. In Turkey, the February 7, 2023 Kahramanmaraş earthquakes occur, reflecting the negativities that earthquakes can cause in cities. This situation points to the expansion of measures to reduce the possible presence of earthquakes in cities. The disaster management process is gaining importance to prevent and reduce the negative effects of earthquakes. In this regard, it is examined how the Police Department, which is an important part of the Turkish public administration, is positioned in combating the negative effects of earthquakes and the

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Çelik, A. & Kavsıracı, O., Aslan, Ö., 2024, Afet Yönetiminde Emniyet Teşkilatı'nın Rolü ve Önemi: Kahramanmaraş Depremleri Örneği, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 59(1), 155-168.

disaster management process. The Police Department is currently actively involved in comprehensive combat against earthquakes, especially in emergency response after disasters. In addition to search and rescue of debris during earthquakes, many tasks are carried out during the post-earthquake period. This potential provides significant contributions to the fight against earthquakes with the operations carried out within the Police Department, cyber, flight and criminal departments.

Key Words: Disaster, Earthquake, Police, Disaster Management, Crisis Management

1. Giriş

Sanayi devrimi sonrası ile birlikte kentler hızlı bir şekilde üretim ve hizmet sektörünün merkezi olmaya başlamıştır. Bunun bir sonucu olarak da günümüzde insanlar, yoğun olarak kentlerde ve kentlerde de belirli alanlarda yaşamaya başlamıştır. Bu durum, insanların kentlerdeki iş bölgelerine (sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerine) ve kentin sosyal donatılarına yakın olma isteğinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca son zamanlarda yüksek katlı binalarda yaşamının bir statü göstergesi olmaya başlamasının da ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir (Sadıkoğlu ve Özsoy, 2016). İnsanların kentlerde yaşama arzusunun giderek artması, doğal afetlerin olası etki ve hasarlarının beklenenden daha fazla olması riskini arttırmaktadır (Kaya, 2019, s.944). Çünkü Türkiye deprem bölgesinde yer alan ve her an şiddetli depremlerle yüzleşme olasılığı yüksek bir ülkedir. Nitekim 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş, 17 Ağustos 1999 İzmit ve 12 Kasım 1999 Düzce depremleri, kentlerde meydana gelen depremlerin sebep olabileceği etkilere örnek teşkil etmektedir. Bu durum kentlerde depremlerin olası etkilerini azaltmak için önlemler alınması gerektiğine işaret etmektedir. Hülasa, kentlerde nüfus yoğunluğunun artması neticesinde, afet risklerini kontrol edilebilir seviyede tutmak için afet öncesi ve sonrasına ait senaryo, düzenleme, koordinasyon ve diğer afet yönetimine ilişkin hazırlıkların bütüncül bir şekilde planlanması gerekmektedir (Tam, 2004).

Afet yönetiminin temel amacı, can ve mal kayıplarını önlemek için etkili bir acil müdahale sistemi oluşturmaktır. Ayrıca afet yönetiminin diğer amaçlarını da; doğayı, çevreyi, kültürel değerleri korumak, toplumsal hayat rutinine mümkün olan en kısa zamanda dönülmesini sağlamak ve toplumun ihtiyaç duyduğu kamu/özel sektöre ilişkin hizmetlerin sürdürülebilirliğini tesis etmek şeklinde sıralamak mümkündür. Bu nedenle afet yönetimi yalnızca afet anı ve sonrasına ilişkin faaliyetlerle sınırlandırılmaz. (Geray, 1997; Ergünay, 1998). Bu noktada; afetlere ilişkin riskleri önceden öngörme, afet anı ve sonrasında çıkması muhtemel kriz ortamı ile etkin mücadele etme, afet sonrasında hızlı bir şekilde arama, kurtarma faaliyetine başlama ve sonrasında kalıcı toplumsal iyileştirme çalışmaları yürütme, afet yönetim sürecinin hedeflerini oluşturmaktadır. Afet yönetim sistemi, afet öncesi, afet sırası ve sonrası olmak üzere iki aşamada gerçekleşmektedir. Bu süreçlerin başarılı bir şekilde icra edilebilmesi için afetlere ilişkin görev ve hizmetlerin kişi ve kurumlara yasal olarak ve açık bir şekilde verilmesi gerekmektedir (Ceren, 2019, s.367). Yasal zemini oluşturulan afet yönetim sürecinde diğer önemli faktörler ise planlama ve eğitimidir. Bu faktörler ekseriyetle insan kaynağının önemine vurgu yapmaktadır. Çünkü afet yönetim sürecinin planlamadan uygulamaya öznesi insan kaynağıdır. Bu nedenle insan kaynağının doğru ve etkin kullanılması, krizlerle mücadele etmede öncelikli hedef olmalıdır. Bu kapsamda Türkiye’de gerçekleşen depremler göz önüne alındığında; depremlerin olumsuz etkileri ile mücadelede, insan odaklı etkin bir afet yönetim politikasının ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Depremler sonrasında gerçekleşebilecek olası yıkımlar nedeniyle; insanlarda ortaya çıkması muhtemel endişe ve toplumda oluşabilecek kargaşa ortamının üstesinden gelinebilmesi için de ayrıca etkili bir afet sonrası yönetimi gerçekleştirilmelidir (İrdem ve Mert, 2023, s.243). Bunun için önceden belirlenmiş bir risk yönetimi stratejisinin olması ve belirlenen stratejilere uygun olarak hareket edecek nitelikli personelin her zaman hazır tutulması oldukça önemlidir. Bu noktada depremler özelinde görev paylaşımı yapılan kurumlar arasında koordinasyon ve işbirliği, etkili iletişim ve görev tanımlamasının net ve başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi, depremler sonrasında acil afet yönetiminin başarısını etkileyen unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de doğal afetlerde ve diğer acil durumlarda, müdahale ve yardım hizmetlerinde koordinasyonun sağlanmasından, müdahale ve koordinasyona ilişkin eğitim ve mevzuat düzenlemelerinin gerçekleştirilmesinden, İçişleri Bakanlığı bünyesinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) sorumludur. Emniyet Teşkilatı da AFAD koordinesinde hareket eden önemli kurumlardan biridir. Emniyet Teşkilatı, deprem sonrasında arama kurtarma faaliyetleri kapsamında en hızlı refleks gösteren birimler arasında yer almaktadır (Bilgin, 2022).

Bu çalışmada, Türk kamu yönetiminin önemli bir parçası olan Emniyet Teşkilatı'nın depremlerin olumsuz etkileri ile mücadele noktasında, afet yönetim sürecinde nasıl konumlandığı incelenmektedir. Bu çalışma, afet sürecinde önemli bir rol oynayan polis teşkilatının, sürece ilişkin katkılarını somut olarak incelediği için diğer çalışmalara kıyasla konu ve kapsam olarak farklılık ortaya koymaktadır. Bu kapsamda çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde konuya giriş yapılmış, ikinci bölümde afet, risk ve kriz yönetimi konusu ele alınmış, üçüncü bölümde Türkiye'de bir doğal afet örneği olarak depremler incelenmiştir. Dördüncü bölümde depremler sonrasında karşılaşılan sorunlar ve sorunlara ilişkin çözüm önerileri tartışılmış, beşinci bölümde polis teşkilatında afet yönetimi kapsamında çalışan birimler değerlendirilmiştir. Son olarak altıncı bölümde de Kahramanmaraş depremleri özelinde görev alan polislerin faaliyetleri açıklanmıştır.

2. Afet, Risk ve Kriz Yönetimi

Kamu yönetimi, insanların beklenti, ihtiyaç ve sorunlarına cevap verebilmek üzere eğitim, sağlık, ekonomi, altyapı, çevre ve güvenlik gibi konularda hizmet sunmaktadır. Bu hizmet sürecinde doğal afetler gibi beklenmedik bir nedenden dolayı kriz ve sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Çünkü doğal afetler için öncesinde önlem alınabilmekle birlikte, sonrasında ortaya çıkacak bütün olumsuzlukları sıfırlamak oldukça güçtür. Kamu yönetimi unsurları için bu noktada önemli olan sürecin öncesi ve sonrasında gerekli tedbir ve müdahale hazırlıklarının yapılmış olmasıdır (Demirbaş ve Kavıracı, 2022). Aksi takdirde özellikle can ve mal kayıpları hususunda istenmeyen sonuçlar ortaya çıkacaktır. Yakın bir tarihte meydana gelen Kahramanmaraş depremi sonrasında yaşanan kayıplar, bu gerçeği bize açık bir şekilde göstermektedir. Türkiye'de Afet yönetiminde yazılı bir mevzuat olmakla birlikte özellikle depremler sonrasında yaşanan tecrübeler, kurumlar arasında kapsamlı ve koordineli hazırlıkların ve uygulamaya yönelik çalışmaların hızlandırılarak artırılmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Afet yönetimi, doğal ya da teknolojik nedenlerden dolayı insan eli ile ortaya çıkması muhtemel afetlerin neden olabileceği zararları önlemek ve azaltmak için mevcut kaynakları etkin bir şekilde kullanılmasına ilişkin tüm süreci kapsamaktadır. Afet yönetimi, hazırlık, müdahale, iyileştirme ve etki analizi süreçlerini içermektedir (Ceren, 2019, s.361).

Afet, risk ve kriz kelimeleri birbirleri ile yakın kavramlar olsa da aslında farklı durumları ifade etmektedir (Ceren, 2019, s. 364). Bu kelimeler, insanların güvende olma durumuna ilişkin ifadeler olduğu için bir güvensizlik belirtisi olan risk değişkeni, geleceğe yönelik zarar görme olasılığı ve beklentisi olarak tanımlanabilir (Birdişi, 2011, s.150). Riskler, insanların varlığını tehdit eden değişkenlerdir. Bu nedenle riskler, devlet kurumlarının üstlenmiş olduğu hizmetleri olumsuz etkiler ve önlem alınmadığı takdirde belirsizliğe ve krize neden olmaktadır. Kurumların hizmetlerine yönelik olası riskleri önceden tanımlama, değerlendirme ve gerekli önlemleri alma süreci de risk yönetimi olarak tanımlanmaktadır. Risk yönetiminde anahtar unsur, risklerin gerçekleşme olasılığı ve gerçekleştikten sonra ki olası etkisidir (Oduncuoğlu, Koçak vd., 2018, s.16). Geleceğe yönelik olarak risklerin tespit edilmesi için öncelikle hizmet sunulan çevre ve hizmeti yürüten personelin tanınması gerekmektedir. Çevrenin iç dinamikleri, personelin değer ve inançları olası risklerin tespitinde fayda sağlamaktadır. Afet yönetimi kapsamında risk kavramı ile herhangi bir afet durumunda olası zararların tahmin edilerek muhtemel kayıp ve zararların önüne geçilmesi ifade edilmektedir.

Risk yönetim sürecinin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi, insanların varlığını, kurumların ve hizmetlerin devamlılığını tehlikeye düşüren, belirsizliğin hâkim olduğu krizlere neden olmaktadır. Kriz yönetiminde temel amaç, risklerin doğru yönetilmesi ve genel olarak toplumda bir kriz ortamının oluşmamasıdır. Ancak krizlerin ani ve beklenmedik zamanlarda gelişebileceği düşünüldüğünde krizlerde başarılı bir proaktif yönetim her zaman mümkün değildir. Afet yönetimi kapsamında kriz yönetimi, özellikle afet anında ve sonrasında yürütülen arama kurtarma, sosyal hayatın normale döndürülmesi ve iyileştirme gibi faaliyetleri içermektedir (Ergünay, 1998, s.2). Kriz, afet durumunu da içine alan daha geniş kapsamlı bir ifadedir. Krizler ekonomik, teknolojik, toplumsal, kurumsal, doğal afetler gibi birçok sebepten kaynaklanabilir. Bu minvalde kriz yönetimi, afet yönetimi ve acil durum yönetimini de içeren daha geniş kapsamlı bir yönetim sürecidir (Filiz, 2007, s.19). Kriz durumlarının temel özellikleri şunlardır (Can, 2002, s.333):

- Kurumların risk yönetim sürecinin başarısız olması sonucu gerçekleşmektedir.
- Krizler tahmin edilemeyen ve beklenmeyen durumlardır.

- Kurumların varlığını, devamlılığını, itibarını, amaç ve hedeflerin gerçekleşmesini tehdit etmektedir.
- Rutin işlerin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan yeterli zaman kriz anlarında bulunmamaktadır.
- Acil müdahale gerektirmektedir.
- Personel üzerinde zaman baskısı ve gerilime neden olmaktadır.

Afet yönetimi, afet öncesi ve sonrasına ilişkin zarar azaltmaya yönelik olarak hazırlık, müdahale ve iyileştirme faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu düşünce ile afet yönetimi, afet öncesindeki hazırlık (risk yönetimi) afet anı ve sonrasındaki acil müdahale (kriz yönetimi) arama, kurtarma ve iyileştirme gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Afet öncesi süreçte başarılı bir risk yönetimi için olası bir afetin gerçekleşmesine ilişkin müdahale, iyileştirme ve yeniden yapılandırma gibi yol haritalarının önceden hazırlanması gerekmektedir. Afetin gerçekleşmesi sonrasında ise başarılı bir kriz yönetimi planlaması çerçevesinde ise hızlı ve etkin karar alma, koordinasyon, hızlı iletişim mekanizmaları kurulmalıdır. Bu kapsamda etkili bir afet yönetimi süreci afet öncesi, sırası ve sonrasında gerek duyulan tüm çalışmaları kapsamaktadır (Demirci ve Karakuyu, 2004, s.72). Ayrıca her türlü afetle mücadele kapsamında planlanan mezkûr çalışmalar, koordinasyon içinde ve bütüncül olarak her ayrıntıyı içerecek bir yaklaşım içerisinde olmalıdır. Afet yönetimi kapsamında özellikle kriz anlarında dezenformasyon ile mücadele oldukça önemlidir. Bu noktada kamu otoriteleri, düzenli olarak belirli aralıklarla açıklamalar yaparak yanlış bilgi paylaşımının önüne geçmelidir. Çünkü günümüzde sosyal medyanın toplum içerisinde yaygınlığını ve etkisini göz önünde bulundurduğumuzda; yanlış haberlerin kolaylıkla yayılarak toplumda infial uyandırması çok hızlı olmaktadır. Bu nedenle afet yönetimi kapsamında paydaş kurumlara, halkla ilişkiler faaliyetlerinde büyük sorumluluklar düşmektedir.

Afet yönetim sürecinin başarısında; paydaş kurumlar arasındaki koordinasyona dayalı yapılanma ve hızlı operasyonel müdahale önemli bir rol oynamaktadır. Afetler sırasında merkezi yönetim, paydaş kurumların organize olmasında oldukça etkilidir. Yerel yönetimler ise afet yönetim sürecinde tamamlayıcı bir işlev görmektedir (Memiş ve Babaoğlu, 2020, s.168). Afet yönetimi sürecinde afet lojistiği ise bir diğer önemli unsurdur. Çünkü afet bölgesine müdahale edecek ekiplerin, araç, gereç, yiyecek, içecek, ilkyardım ve diğer malzemelerin gönderilmesi ve depolanması krizin ortamının aşılmasında çok etkilidir (İrdem ve Mert, 2023, s.251). Afet lojistik işlemlerinin başarılı bir şekilde işletilebilmesi için de ulaşım ağlarının afet sonrasında açık tutulması gerekmektedir. Bu noktada afet bölgesinde güvenliğin sağlanmasında önemli bir rol oynayan emniyet teşkilatının bölgeye giden ulaşım ağlarının açık tutulması, bölgede depo olarak kullanılan merkezlerin korunması konularında da önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Bu kapsamda aşağıda özellikle depremler sonrasında olmak üzere, afet yönetim sürecinde Emniyet Teşkilatı'nın konumu değerlendirilmektedir.

3. Türkiye'de Bir Doğal Afet Örneği Olarak Depremler

Afet, beklenmedik bir anda meydana gelen bir olayın, yıkımla, felaketle sonuçlanmasıdır. Doğal afet, beklenmedik bir anda gerçekleşerek toplumların belirli bir kesimini ya da tamamını etkileyerek, fiziksel, ekonomik, sosyal vb. kayıplara neden olan, toplumsal hayatı, kamu ve özel sektöre ilişkin hizmetleri olumsuz etkileyen, insan faaliyetlerini kesintiye uğratan ya da durduran doğa olayı olarak tanımlanmaktadır. Deprem; yer kabuğunun oluşumuna ilişkin hareketlerin veya volkanik hareketlerin etkisi ile yer kabuğunun kırılması ve ortaya çıkan enerjinin dalgalar halinde yayılarak yeryüzünü kuvvetli bir şekilde sarsmasıdır (AFAD, 2023). Acil durum ise doğal veya insan kaynaklı bir afet sonrası ortaya çıkan ve acil müdahale gerektiren kriz hali olarak ifade edilebilir (AFAD, 2014, s.2). Afetler, doğa olayları ile (Deprem, sel, tsunami) gerçekleşebileceği gibi, insan müdahalesi (Nükleer, kimyasal, biyolojik müdahaleler) sonucu da gerçekleşebilmektedir. Afetlerin her an gerçekleşme olasılığının bulunması, kaçınılmaz bir gerçektir. Bu nedenle günümüzde doğal afetlerin, özellikle de depremlerin günümüz teknolojisi ile önceden tahmin edilebilmesi mümkün değildir. Ancak afet sonrasında ortaya çıkması muhtemel zarar ve etkilerin azaltılması ve önlenmesi mümkündür. Bu nedenle doğal afetler özelinde; önceden yapılacak düzenlemeler ve belirlenecek politikalarla can kayıplarının, yaralanmaların ve diğer sosyal ve ekonomik zararların önüne geçilmesi mümkün hale gelmektedir.

Türkiye, yıllardır can ve mal kayıplarına neden olan doğal afetlerle mücadele etmektedir. Bu noktada Türkiye'de daha sık görülen ve daha çok zarara neden olan doğal afet türü ise depremlerdir. Depremler

kentlerdeki plansız yapılaşma ile de birleşince ortaya çıkan zarar ve kayıplar da artmaktadır. Avrupa Komisyonu'nun yayınlamış olduğu Risk Yönetim Endeksine (INFORM) göre; Türkiye'de insanlardan veya doğadan kaynaklanan afetlerin gerçekleşme olasılığı 4.9 skor ortalaması ile ifade edilmektedir. Bu skor Türkiye'yi orta riskli ülkeler arasına yerleştirmiştir (European Commission, 2022, s.11). Ancak Türkiye'de doğal afetler içerisinde depremler ise 9.7 skor ile en yüksek risk taşıyan doğal afet olarak karşımıza çıkmaktadır (European Commission, 2023). Türkiye, depremlerin büyüklüğü ve verdikleri zararlar bakımından değerlendirildiğinde, 1900-2016 yılları arasında gerçekleşen 77 büyük deprem ile dünyada Çin, Endonezya ve İran'dan sonra depremlerin gerçekleşme ve neden oldukları zararlar bakımından dördüncü sırada yer almaktadır. Bu durum, Türkiye'nin depremler konusunda yüksek riskli bir coğrafyada yer aldığını göstermektedir (Statista, 2016).

Tablo 1: Türkiye'de Son Yıllarda Meydana Gelen Önemli Depremler

Sıra No	Deprem Bölgesi	Tarih	Can Kaybı	Yaralanma
1	Erzincan Depremi	13 Mart 1992	653	3850
2	Afyon (Dinar) Depremi	1 Ekim 1995	94	240
3	Adana(Ceyhan) Depremi	27 Haziran 1998	145	1600
4	İzmit Körfezi Depremi	17 Ağustos 1999	17480	43953
5	Düzce Depremi	12 Kasım 1999	763	4948
6	Bingöl Depremi	1 Mayıs 2003	177	520
7	Van (Erciş) Depremi	23 Ekim 2011	644	1966
8	Elazığ Depremi	24 Ocak 2020	41	1466
9	İzmir Depremi	30 Ekim 2020	117	1034
10	Kahramanmaraş Depremi	6 Şubat 2023	50783	107204

Kaynak: (Benli, Hakan; Bacanlı, Muammer vd., 2018; Habertürk, 2021; Habertürk, 2023, Anadolu Ajansı, 2023).

Tablo 1'de, Türkiye'de deprem hareketliliğinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'nin coğrafi olarak çeşitli aktif fay hatları üzerinde (Kuzeyde Avrupa-Asya ve güneyde Afrika-Arabistan Levhaları arası) yerleşmiş olması, deprem riskini de beraberinde getirmektedir. Tablo 1'de ayrıca depremler sonrasında gerçekleşen can kaybı ve yaralanma sayılarının da oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle 6 Şubat Kahramanmaraş depremleri, sonuçları itibari ile oldukça yıkıcı olmuştur. Türkiye'de depremlerin neden olduğu can kayıpları ve yaralanmaların yanı sıra ülke ekonomisine getirmiş olduğu ekonomik yükler de göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle depremlerin her türlü olası olumsuz etkilerinin azaltmak için AFAD koordinesinde strateji ve eylem planları hazırlanmaktadır. Aşağıda tablo 2'de depremlerin yıkıcılık noktasında şiddet seviyelerine göre AFAD tarafından hazırlanan destek müdahale tablosu verilmiştir.

Tablo 2: Türkiye'de Afetlere Müdahalede İhtiyaç Seviyeleri

Müdahale Derecesi	Müdahale Destek İhtiyacı	Müdahale Paydaşları
1. Seviye	Yerel yönetim imkânları	İl AFAD Merkezi
2. Seviye	Çevre destek illeri	İl AFAD Merkezi ve belirlenen 1. grup destek iller
3. Seviye	Ulusal destek	1. ve 2. Grup destek iller ve ulusal destek
4. Seviye	Uluslararası destek	1. ve 2. Grup destek iller, ulusal destek, uluslararası destek

Kaynak: (AFAD, 2014)

Tablo 2’de seviyeler, meydana gelen depremlerin ve sebep oldukları zararların büyüklüğüne göre, ihtiyaç duyulan desteğin derecelerini göstermektedir. Tabloda ifade edilen 1. ve 2. grup iller, Türkiye Afet Müdahale Planı’nda sınıflandırılmış olan ve her il için yakınlık göstergesine göre belirlenmiştir (AFAD, 2014). 1. seviye, ilin kendi imkânları ile mücadele edebileceği depremler için, 4. seviye ise uluslararası destek gerektiren, büyüklüğü ve zararları yüksek olan depremler için kullanılmaktadır. Kahramanmaraş depremlerinde 4. Seviye destek ihtiyacı olduğu ifade edilmiştir.

Günümüzde kent yaşamında kamu hizmetlerinin yürütülmesinde çeşitli nedenlerden dolayı zaman zaman aksaklıklar yaşanması muhtemeldir. Bu durum özellikle şiddetli bir depremin gerçekleşmesinden sonra kentlere ait kritik altyapıların kullanılmaz hale gelmesi ile birlikte daha çok ortaya çıkmaktadır ve kamu hizmetleri işleyemez bir hale gelmektedir. Depremler sonrasında kentsel yaşamın sürdürülebilir olması için büyük öneme sahip altyapı sistemlerinde ve insanların temel ihtiyaçlarında ortaya çıkan sorunların kalıcı olarak çözülmemesi hem ulusal güvenlik hem de iktisadi açıdan daha büyük sorunlara yol açmaktadır. Türkiye deprem kuşağında olmasından dolayı her an şiddetli depremlerle yüzleşmek durumunda kalabilir. Bu nedenle yukarıda ifade edilen sorunlarla mücadele etmek için deprem öncesi risklerin tespiti, deprem anı ve sonrasında ortaya çıkması muhtemel kriz ortamı ile mücadele ve etkin iyileştirme faaliyetlerinde bulunmak adına etkin bir afetle mücadele strateji ve eylem planlarının hazırlanması ve güncel tutulması gerekmektedir.

4. Depremler Sonrasında Afet Yönetimi Çerçevesinde Polisin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm İlişkin Faaliyetler

Depremler, şiddetli, ani ve beklenmedik anlarda gerçekleşmesinden dolayı hazırlıksız olunduğunda krize neden olma ihtimali yüksek olan afetlerdir. Deprem sonrası yönetim sürecinde tecrübe edilen kriz konularına bakıldığında en çok karşılaşılan sorunlar şunlardır: Arama-kurtarma, güvenlik-asayiş, sosyal medyada provokatif paylaşımlar, iletişim ve ulaşım hizmetleri, lojistik, afetzedede kimliklendirme gibi emniyet birimlerinin çözümünde görev aldığı sorunlar ile mühendislik, altyapı, barınma gibi teknik ve sosyal devlet ilkesi ile ilgili diğer sorunlardır (Yılmaz, 2012, s.63).

Depremlerin ardından ortaya çıkması muhtemel panik durumu, çözülmesi gereken ilk sorundur. Çünkü toplumda ve görevlilerde ortaya çıkacak korku ve panik havası, koordine olunmasını engelleyerek hem kriz ortamını derinleştirecek hem de yardım bekleyen afetzedelere yardımların ulaştırılmasını engelleyecektir. Bu durumdaki insanlar, diğer önemli bir sorun olan deprem sonrasında özellikle sosyal medyada sıkça karşılaşılan provokatif paylaşımlara inanarak kendilerini ve etraflarındaki kişileri yanlış yönlendirecektir. Ayrıca yanlış ve sert tepkiler vereceklerdir.

Depremlerin ardından karşılaşılan diğer önemli bir sorun, arama-kurtarma ve ilk yardım çalışmaları için eğitimli ve uzman personel tedariki, mobilizasyon ile bu personeller arasında görev yapacakları yer ve kullanacakları yollar konularında koordinasyonun sağlanmasıdır. Deprem bölgesindeki görevliler afetzedede olduğu için bu ekiplerin afet bölgesinde görev alması, teçhizat, araç ve gereçleri kullanması mümkün olmamaktadır. Bu noktada arama-kurtarma ve ilkyardım faaliyetlerinde etkili bir afet yönetimi sağlayabilmek için bölgesel ve ulusal anlamda eğitimli ve kriz durumlarında acil müdahale etmeye hazır uzman ekiplerin belirlenmesi ve aralarında bir iletişim ağı oluşturulmuş olmalıdır (Karancı vd., 1996, s. 278-282).

Depremlerin yüksek şiddetli olması, sonuçları itibari ile de kayıpların büyüklüğünü arttırmaktadır. Bu noktada enkaz altından çıkan afetzedelerin kimlik tespiti ve defin işlemlerini gerçekleştirecek ekiplerin sayısı yetersiz olabilmektedir. Bu eksikliğin giderilebilmesi için kolluk kuvvetleri bünyesinde kriminal laboratuvarlarda çalışan uzman personel sayısı artırılmalıdır. Ayrıca Yerel yönetimler içerisinde defin işlemlerine dâhil olacak personel ve iş makineleri de hazır tutulmalıdır.

Büyük çaplı depremlerden sonra yakınlarından haber almak isteyen insanların afet bölgesine gitmek istemesi, afet mağdurlarının bölgeden çıkmak istemesi ve yardımların afet bölgesine ulaştırılması esnasında araç hareketliliğinden ve zarar gören trafik altyapısından dolayı, trafik tıkanmakta ve yollar devre dışı kalmaktadır. Bu nedenle depremlerden sonra yardım ekiplerinin hareketliliği dışında kalan diğer trafik hareketliliğinin mümkün olan en az seviyeye indirilmesi gerekmektedir.

Şiddetli ve yıkımın fazla olduğu depremlerin ardından oluşan kargaşa ve kriz ortamında, asayiş ve kamu düzenine ilişkin güvenlik sorunları karşımıza çıkmaktadır. Afet bölgesinde; bölgeden ya da afet bölgesi

dışından gelerek hırsızlık ve yağma olaylarına karışan fırsatçılarla karşılaşmaktadır. Depremler sonrasında ortaya çıkan panik ortamı ve yeterli aydınlatmanın olmayışı, yerel düzeyde güvenlik zafiyetine neden olabilmektedir. Bu nedenle afet bölgesinde yeterli aydınlatmanın sağlanması, afet bölgesine giriş-çıkışların kontrol altına alınması ve enkazların denetim altında tutulması, asayiş olaylarının önüne geçilmesinde önemlidir. Ayrıca deprem bölgesine gönderilen yardım malzemelerinin depolara ulaştırılması, depoların güvenliğinin sağlanması ve depolardan afet mağduru insanlara ihtiyaçları kadar dağıtım işlemlerinin gerçekleştirilmesi konuları da güvenlik çerçevesinde ele alınabilecek diğer sorunlardır.

Deprem bölgelerinde yukarıda ifade edilen sorunların yanı sıra; kentlerin altyapı, binaların mühendislik ile ilgili deprem sonrasında zarar görmeleri nedeniyle ilişkili sorunlar, deprem sonrasında iletişim araçlarının çalışmaması nedeniyle koordinasyon ve iletişimde yaşanan aksaklıklar, depremzedelerin geçici barınma sorunları, temel ihtiyaçların giderilmesinde yaşanan aksaklıklar nedeniyle ortaya çıkabilecek sağlık sorunlarını saymak mümkündür.

5. Emniyet Genel Müdürlüğü Bünyesinde, Afet Yönetiminde Görev Alan Birimler

Emniyet Genel Müdürlüğü personeli, depremler başta olmak üzere her türlü doğal afet sonrasında tüm birimleri ile afet sonrası yardım ve müdahale çalışmalarına doğrudan katılmaktadır. Bu başlık altında olası depremler sonrasında afet yönetimi kapsamında acil müdahale etmek için kurulmuş ve ilk olarak arama ve kurtarma faaliyetlerine katılan birimler incelenmektedir. Bu kapsamda depremler sonrasında arama kurtarma faaliyetleri için ilk olarak görevlendirilecek; Polis Takviye Hazır Kuvvet Müdürlüğü, Polis Arama Kurtarma Şube Müdürlüğü, Polis Havacılık Daire Başkanlığı ve diğer toplu kuvvet birimlerine ve deprem sonrası faaliyetlerine aşağıda yer verilmektedir.

5.1. Polis Takviye Hazır Kuvvet Müdürlüğü

Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'ne göre Emniyet Genel Müdürlüğü, Güvenlik Daire Başkanlığı bünyesinde ve denetiminde, 2. sınıf emniyet müdürü sevk ve idaresinde görev yapmak üzere; 4 Haziran 2018 tarihinde Bakanlar Kurulu kararı ile ilk olarak Ankara'da, 500 personelin görev alacağı Takviye Hazır Kuvvet Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca 20 Ağustos 2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı ile İstanbul'da da 500 personelin görev alacağı ikinci bir müdürlük kurulmuştur (EGM, 2020).

İllerde acil durumlarda, valiliklerin emniyet personeli ihtiyacı hâsıl olması halinde, il emniyet müdürlüklerinin çalışma koşul ve yüklerini hafifleterek, personelin performanslarının olumsuz yönde etkilenmemesi için Takviye Hazır Kuvvet, Türkiye'nin her yerine görevlendirilmektedir. Özellikle bünyesinde, kentsel arama kurtarma eğitimi alarak uzmanlaşmış personel bulundurması sayesinde başta depremler olmak üzere doğal afetler sonrasında, afetle mücadele faaliyetlerinde etkinlik ve verimliliğin artırılmasına yardımcı olmaktadır (Anadolu Ajansı, 2020). Nitekim 24 Ocak 2020 Elazığ Depremi ve 6 Şubat 2023 Kahraman Maraş depremleri sonrasında, Takviye Hazır Kuvvet ekipleri deprem bölgelerinde aralıksız görev yapmışlardır.

Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'ne göre; Takviye Hazır Kuvvet Müdürlüğü personelinin, atandıktan sonra görev süresi en az 3 yıldır. Bu süre en fazla 3 yıl daha idarenin takdiri halinde uzatılabilir. Bu süreyi tamamlamadan hazır kuvvet personeli, Emniyet Genel Müdürü'nün onayı istisna olmak üzere, başka birimlerde görevlendirilemez. Takviye Hazır Kuvvet Müdürlüğü personeli, illerde ihtiyaç duyulması halinde; valilerin talebi, Emniyet Genel Müdürü'nün önerisi ve İçişleri Bakanı'nın onayı ile geçici olarak illerde görevlendirilmektedir. Görev yerine sevk, EGM, Güvenlik Dairesi Başkanlığı koordinasyonunda gerçekleştirilmektedir.

Takviye Hazır Kuvvet Müdürlüğü'nün kurulmasından önceki dönemlerde, iller özelinde ani gelişen herhangi bir acil durum sonrasında, farklı illerden, ihtiyaç duyulan personelin seçilmesi ve sevk edilmesi işi, yazışma ve bürokrasi nedeniyle zaman alıyordu. Ayrıca farklı illerden personelin seçilerek, geçici görevlendirilmesi zaman kaybının yanında maliyet olarak da yük oluşturmaktaydı. EGM bünyesinde kurulan bu mezkûr müdürlük; zaman kaybını, maliyeti ortadan kaldırarak, hızlı karar alma ve hızlı harekete geçme kabiliyeti sağlamıştır.

5.2. Polis Arama ve Kurtarma (PAK) Şube Müdürlüğü

Polis Arama Kurtarma birimi (PAK), 2020 yılında meydana gelen Elazığ depreminin ardından, İçişleri Bakanlığı'nın talimatı ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Güvenlik Dairesi Başkanlığı bünyesinde, afet ve olası diğer acil durumlarda, arama kurtarma faaliyetlerinde görev almak üzere 4 Şubat 2020 tarihinde kurulmuştur. PAK personeli ilk görevine, 2021 yılında Artvin'de meydana gelen sel sonrasında arama, kurtarma faaliyetlerine katılarak çıkmıştır (Anadolu Ajansı, 2021). PAK birimleri, psikolojik ve fiziki yeterliliğe sahip olan ve gönüllülük esasına göre seçilmiş polislerden oluşmaktadır. Ülke genelinde toplam 13 ilde faaliyet yürüten PAK birimlerinin bünyesinde, enkazda arama ve kurtarma faaliyetlerine yardımcı olmak üzere eğitilmiş köpekler de bulunmaktadır. PAK birimi personeli, Afet Acil Durum Yönetim Başkanlığı ve diğer kuruluşlarla işbirliği halinde arama kurtarma faaliyetlerini gerçekleştirmek için “*Kentsel Arama ver Kurtarma Temel Eğitimi*” olarak tatbikatlara katılmakta ve afet bölgelerinde çalışmalar yürütmektedir (EGM, 2022).

Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'ne göre; Arama kurtarma birimlerinde görev alan personel, Takviye Hazır Kuvvet Müdürlüğü personeli arasından seçilmektedir. Bu sebeple, arama kurtarma faaliyetleri dışında hazır kuvvet müdürlüğünde görev almaktadırlar. PAK birimi personelinin görev süresi en az 5 yıldır. Bu süre idarenin takdiri halinde en fazla 5 yıl daha uzatılabilir. Bu süreyi tamamlamadan PAK birimi personeli, Emniyet Genel Müdürü'nün onayı istisna olmak üzere, başka birimlerde görevlendirilemez. Görev süresi dolan PAK personelinin görev süresi, kendisinin talebi doğrultusunda Emniyet Genel Müdürü'nün onayı ile uzatılabilir. Ayrıca şark görevini tamamlayan ve daha önce PAK birimlerinde görev yapmış personel, idarenin takdiri halinde, tekrar PAK biriminde görevlendirilebilmektedir.

5.3. Polis Havacılık Daire Başkanlığı

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Polis Havacılık Daire Başkanlığı, polisin önleme ve müdahale hizmetlerinde etkinliğini, hızını ve verimini arttırmak için 19 Ekim 1981 yılında kurulmuştur (EGM, 2023). Suç öncesi ve sonrasında sırası ile caydırıcılık ve keşif, gözetleme görevleri bulunmaktadır. Havacılık daire başkanlığının filosundaki hava araçlarının ve eğitilmiş pilot sayısının artması ile birlikte görev sahası da genişlemiştir. Bu kapsamda doğal afetler sonrasında keşif, gözetleme ve yer tespitinde bulunma, arama, kurtarma faaliyetlerine uzman personel, teçhizat, gıda ve ilkyardım malzemeleri taşıma görevlerini de yerine getirmektedir. Ayrıca afet bölgelerindeki yaralıların en yakın hastaneye ulaştırılmasında, tıbbi malzeme ve sağlık personelinin afet bölgesine götürülmesinde yine Polis Havacılık Daire Başkanlığı'nın hava araçları ve personeli görev almaktadır.

Teknolojinin gelişmesi polis hava araçlarında kullanılan teçhizatın modernleşmesine katkı sağlamıştır. Bu minvalde hava araçlarında kullanılan kameralar, menzili, netliği ve görüntü aktarma konularında oldukça gelişmiştir. Afet bölgelerinde görev yapan polis hava araçları, kullandıkları kameralar ile yer hizmetlerinde görev alan arama kurtarma ekiplerine, AFAD koordinesinde yardım götürülecek alanların tam koordinatlarını göndermektedir. Bu durum, özellikle afet sonrası ulaşım ve iletişimin kesilme ihtimali düşünüldüğünde; yaralıların yerlerini hızlı bir şekilde tespit edilmesine olanak sağlamaktadır.

Yukarıda ifade edilen birimlere ek olarak; Emniyet Teşkilatı bünyesinde görev yapan Özel Harekât Başkanlığı ve Güvenlik Dairesi Başkanlığı'na bağlı Çevik Kuvvet Şube müdürlükleri, toplu kuvvet ve operasyonel güç olmaları sayesinde yine afet sonrası yönetim sürecine, arama-kurtarma faaliyetleri çerçevesinde katılmaktadırlar. AFAD bünyesinde, özel arama-kurtarma eğitimlerinden geçirilen özel harekât ve çevik kuvvet şube müdürlükleri personeli ile afet durumunda daha hızlı ve etkin müdahalede bulunmak hedeflenmektedir. Ayrıca Polis Kriminal Daire Başkanlığı bünyesinde kurulan Afet Kriminal İnceleme isimli birim ekipleri, afet bölgesinde hayatını kaybeden insanların kimliklerinin belirlenmesi ve bölgedeki suç olaylarını araştırma konularında tespit ve belirleme çalışmaları yapmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2021). Afet Kriminal İnceleme birimi, afetlerde ölen ya da afetin travmatik etkisi altında olan kişilerin kimliklerini; parmak izleri, diş kayıtları, tıbbi kayıtlar, eşyalar, fotoğraflar, vücuttaki izler ve DNA örneklerini inceleyerek belirlemektedir.

6. Kahramanmaraş Depremleri Özelinde Görevlendirilen Emniyet Birimlerinin Faaliyetleri

Depremlerin gerçekleştiği ilk andan itibaren emniyet teşkilatı, arama kurtarma ve enkaz kaldırma faaliyetleri başta olmak üzere, afetzedelerin gıda, ısınma, barınma ihtiyaçlarının karşılanması ve tüm

asayiş olaylarına karşı güvenliğin sağlanması konularında öncelikli olarak görev almıştır. Depremden sonraki ilk bir hafta içerisinde yetmiş binden fazla polis, afet bölgesinde görev almıştır.

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü, arama, kurtarma ve enkaz çalışmalarına katılmak üzere Çevik Kuvvet ve Özel Hareket Şube müdürlüklerinde görevli 1200 personelini, ayrıca İstanbul Takviye Hazır Kuvvet Müdürlüğü ile Polis Arama Kurtarma Şube Müdürlüğü personelini deprem bölgesine göndermiştir (Sabah, 2023). AFAD koordinesinde 8 bölgede faaliyet yürüten PAK ekipleri, Hatay'da yaklaşık 374 kişilik ekibinin çalışmalarıyla 73 kişinin enkazdan sağ çıkarılmasını sağlamıştır. İzmir'de görevli yaklaşık 450 polis, depremden hemen sonra toplanan acil yardım malzemeleri ile birlikte afet bölgesine gitmiştir. Ayrıca deprem bölgesinde Emniyet Genel Müdürlüğü, kendisine ait günlük 10 bin kişiye yemek tedariki sağlayan mobil mutfak ile görev almıştır (İçişleri Bakanlığı, 2023). Polis ekipleri, arama, kurtarma ve enkaz çalışmalarına katılmalarının yanı sıra; bölge halkının can, mal ve çevre güvenliğini sağlamak için de görev almıştır. Bu çerçevede depremlerin gerçekleştikten sonraki ilk günlerde sosyal medyada yer alan yağmalama olayları, polislerin yaya ve motorize devriye ve denetim görevleri sonucunda ivedilikle kontrol altına alınmıştır. Ayrıca deprem bölgesinde görevlendirilen polisler, enkazlardan çıkarılan değerli eşyaları tutanak altına alarak depolarda koruma altına almıştır (Anadolu Ajansı, 2023a).

Depremlerin yıkıcı olması nedeniyle Kahramanmaraş'ta ulaşım ağları zarar görmüştür. Bu nedenle araç trafiği aksamış ve ilk yardım malzemelerinin afet bölgesine ulaştırılmasında aksamalar yaşanmıştır. Polis ekipleri bölgede zarar gören ulaşım ağlarını kapatıp, alternatif güzergâhlar belirlemiş ve yardım malzemelerinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasını sağlamıştır. Ayrıca yolların zarar görmesi sonucu, yardım araçlarının yolda kalması ve yolda kalan araçların yağmalanması gibi olaylara da polis ekipleri hızlı bir şekilde müdahale etmiştir.

Deprem bölgesinde; EGM Havacılık Daire Başkanlığı'na bağlı helikopterler aracılığı ile ulaşım sorunu yaşanan yerleşim yerlerine yönelik havadan hasar ve yer tespit çalışmaları yapılmış, bu bölgelere ekip ve teçhizat gönderilmiş, havadan erzak, çadır ve diğer ilkyardım malzemeleri sevk edilmiştir. Ayrıca EGM hava araçları (helikopter, uçak, drone, İHA) sortiler gerçekleştirerek asayiş olaylarının yaşanmaması için görev yapmıştır. EGM sosyal medya hesaplarının Mart 2023 sonu verilerine göre deprem bölgesinde hava araçları 742 sorti yapmış ve 1860 saat uçuş gerçekleştirmiştir.

Kahramanmaraş depremleri sonrasında, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'na bağlı polisler tarafından, toplumda kriz ve kargaşa ortamı oluşturmak için depreme ilişkin provokatif paylaşımlarda bulunan 157 kişi gözaltına alınmış ve 29 kişi tutuklanmıştır. Yine bu kapsamda 81 internet sitesi de kapatılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2023a).

Kahramanmaraş depremlerinin şiddetinden ve 10 ili kapsayan büyük bir coğrafyayı etkilemesinden dolayı yıkım ve can kaybı fazla olmuştur. Bu kapsamda enkaz altında kalan afetzedelerin ivedilikle kimlik tespitinin gerçekleştirilmesine yardımcı olmak için Polis Kriminal İnceleme birimi personeli, afet bölgesinde yoğun olarak çalışmalarda bulunmuştur.

7. Sonuç

Türkiye coğrafi olarak yer aldığı konum itibarı ile deprem riski ile her an karşı karşıya bulunmaktadır. Deprem riski ile yaşayan Türkiye için, doğal afetlerin bireyler ve devlet üzerindeki olumsuz etkileri düşünüldüğünde; afet yönetimi kapsamında öncesi ve sonrası ile gerekli önlemlerin alınması hayati önem taşımaktadır. Çünkü Kahramanmaraş depremleri, şiddetli ve yıkıcı depremlerin neden olabileceği yıkım ve kayıpların büyüklüğünü göstermiştir. Afetle mücadele, mezkûr kayıp, yıkım ve zararların azaltılması ve önlenmesi için planlama ve koordinasyon çalışmalarını içeren bir yönetim sürecine ihtiyaç duymaktadır. Afetle mücadele kapsamında dört temel aşama bulunmaktadır. Bunlar: Afet öncesi hazırlık, afet nedeniyle gerçekleşmesi beklenen olası zararları azaltma, afet sonrası müdahale ve afet sonrası zararlar konusunda iyileştirme çalışmalarıdır.

Türkiye'de afet yönetim sürecinde, teorik olarak çok sayıda kurum görev almaktadır. Emniyet teşkilatı da bu kurumlardan bir tanesidir. Bu durum afetle mücadele kapsamında, özellikle afetlere acil müdahale etme sürecinde zaman zaman aksaklıklara ve kurumlar arasında koordinasyon-iletişim eksiklerine neden olabilmektedir. Bu durumun önüne geçmek için afet yönetim sürecine ilişkin yasal altyapıyı oluşturacak

bir strateji belgesi ve eylem planının hazırlanması önem kazanmaktadır. Bu sayede ilgili kurumlar arasında görev dağılımı ve eşgüdüm sağlanmış olacaktır.

Emniyet Teşkilatı, depremlerle mücadele kapsamında özellikle afet sonrası acil müdahale ve iyileştirme çalışmalarında aktif olarak görev almaktadır. Depremlerin gerçekleştiği ilk andan itibaren acil müdahale için kurulmuş Takviye Hazır Kuvvet müdürlükleri ve bünyesindeki arama-kurtarma ekipleri hızlı bir şekilde müdahale çalışmalarına katılmaktadır. Ayrıca Emniyet Teşkilatı bünyesinde toplu kuvvet olarak görev yapan Çevik Kuvvet ve Özel Harekât şube müdürlükleri de müdahale çalışmalarına destek vermektedir. Kahramanmaraş depremlerinde İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere EGM bünyesinde görev yapan mezkûr toplu kuvvet personelinin, bölgedeki çalışmalara ivedilikle müdahale ettiği görülmektedir. Ancak Kahramanmaraş depremleri özelinde; arama-kurtarma çalışmalarında depremlerin şiddetinden dolayı ekipler arasında iletişim ve koordinasyon konusunda aksaklıkların yaşandığı görülmüştür. Bu noktada çözüm için iletişim konusunda depremde etkilenmeyecek yerel alternatif iletişim ağlarının planlanmasının önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Emniyet Teşkilatı depremlerde enkaz arama-kurtarma, hava araçları ile enkaz tespit çalışmalarının yanı sıra deprem sonrası sürece ilişkin çok sayıda görev üstlenmektedir. Başta asli görevi olan insanların can ve mal güvenliklerini sağlamakla birlikte deprem sonrasında ortaya çıkması muhtemel panik ve korku ortamını yatıştırmak içi de çalışmaktadır. Bu noktada polis ekipleri, devriye görevleri ile insanlara güven aşılarken, sanal ortamda, sosyal medya üzerinden provokatif eylemlerle mücadele ederek oluşturulmak istenen kargaşa ve kriz ortamının önüne geçmektedirler. Polis ekipleri güvenliğe ilişkin görevlerinin dışında afetzedeler için gönderilen yardım malzemelerinin karadan ve havadan lojistik işlemleri ve dağıtımı, ulaşım ağlarının trafiğe açık tutulması konularında da görev almaktadır. Enkaz çalışmaları sonucu, defin ve kimlik tespit işlemleri konusunda da başta polis kriminal inceleme birimi olmak üzere polis ekipleri görev yapmaktadır.

Sonuç olarak depremle mücadele, çok sayıda kurumun görev aldığı çok paydaşlı bir süreçtir. Bu sürecin farklı safhalarında görev alan birimler arasında özetle görev dağılımı, koordinasyon ve iletişim en önemli konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Emniyet teşkilatı, bu safhaların içerisinde özellikle deprem sonrası müdahale ve iyileştirme çalışmalarında önemli roller üstlenmektedir. Emniyet Teşkilatı toplu kuvvet olarak görev yapan birimlerinde, afetle mücadele kapsamında AFAD ile irtibatlı olarak personelinin eğitmektedir. Bu sayede personelinin afetler konusunda hazırlıklı olmalarını hedeflemektedir. Ayrıca Emniyet Teşkilatı, siber, havacılık ve kriminal daire başkanlıkları bünyesinde yürütülen çalışmalarla da depremle mücadele çerçevesinde önemli katkılar sağlamaktadır.

Kaynaklar

- Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD). (2014). Türkiye Afet Müdahale Planı. Erişim tarihi: 10.02.2023, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/TAMP.pdf
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2023). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. Erişim tarihi: 24.08.2023, <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>
- Anadolu Ajansı. (2020). “EGM’den Takviye Hazır Kuvvet Açıklaması” Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 28.02.2023. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/egmden-takviye-hazir-kuvvet-aciklamasi/1950210>
- Anadolu Ajansı. (2021). “Polis Arama Kurtarma Ekiplerinin İlk Görev Yeri Artvin Oldu” Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 28.08.2023. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/polis-arama-kurtarma-ekiplerinin-ilk-gorev-yeri-artvin-oldu/2315591>
- Anadolu Ajansı. (2023). “Kahramanmaraş Merkezli Depremlerde Hayatını Kaybedenlerin Sayısı 5096 Oldu” Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 24.08.2023, <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/kahramanmaras-merkezli-depremlerde-hayatini-kaybedenlerin-sayisi-50-bin-96-oldu/2850716>
- Anadolu Ajansı. (2023a). “Depremlerin Merkez Üssünde Polisler Fedakarca Görev Yapıyor” Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 05.09.2023, <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/depremlerin-merkez-ussunde-polisler-fedakarca-gorev-yapiyor/2865315#:~:text=Serhat%20Zafer%2FAA->

- ,Kahramanmara%C5%9F,faaliyetlerinde%20g%C3%BCnlerce%20fedakarca%20g%C3%B6rev%20yapt%C4%B1.
- Benli, H; Bacanlı, M. vd. (2018). Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri Raporu. Ankara: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. Erişim tarihi: 10.02.2023, <https://www.afad.gov.tr/kitaplar>
- Bilgin H. (2022). Risk Yönetişimi. M.A. Özer (Ed.). Baştan Sona Yönetişim (1. Baskı), (s.375-395). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Birdişli, F. (2011). Yeni Ulusal Güvenlik Politikalarının Metaekolojik Temelleri ve Türkiye’nin Ulusal Güvenliği, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Malatya İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, H. (2002), Organizasyon ve Yönetim Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ceren, A. (2019). Yönetim ve Kriz/Afet Yönetimi. M.A. Özer (Ed.). 21. Yüzyılda Yönetim Ve Yöneticiler, 3. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Demirbaş, M. ve Kavıracı, O. (2022). Historical Development of Modern States and Police Organizations. Liberal Düşünce Dergisi, (105), 61-82. DOI: 10.36484/liberal.992358.
- Demirci, A. ve Karakuyu, M. (2004). Afet Yönetiminde Coğrafi Bilgi Teknolojilerinin Rolü. Doğu Coğrafya Dergisi, 9(12), 67-101.
- Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM). (2020). 22.08.2020 Tarihli Basın Açıklaması. Erişim tarihi: 15.02.2023, <https://egm.gov.tr/22082020-tarihli-basin-aciklamasi>
- Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM). (2022). Polis Arama Kurtarma Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 10.02.2023, <https://www.egm.gov.tr/polis-arama-kurtarma>
- Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM). (2023). Havacılık Daire Başkanlığı Görevlerimiz. Erişim tarihi: 29.08.2023. <https://www.egm.gov.tr/havacilik/gorevlerimiz>
- Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği. (2019).
- Ergünay, O. (1998). Afet Yönetimi, Emergency Türkiye 93 First International Disaster Relief and Prevention, Civil Defence, Public Security and First Aid Exhibition, November 23(27).
- European Comission, (2022). INFORM Annual Report. Erişim tarihi: 11.02.2023, <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/About/Publications>
- European Comission, (2023). Country Risk Profile. Erişim tarihi: 11.02.2023), <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/INFORM-Risk/Country-Risk-Profile>
- Filiz, E. (2007). Türk Kamu Yönetiminde Kriz Yönetimi. 1. Baskı. Bursa: Alfa Akademi Yayınları.
- Geray C. (1977). Türkiye’de Yıkım (Afet) Olayları Karsısında Önlemler ve Örgütlenmeler, Amme İdaresi Dergisi, 10(3) s. 91-114.
- Habertürk, (2021). “Unutmadık... İzmir Depreminin Birinci Yılı” Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 11.02.2023, <https://www.haberturk.com/unutmadik-izmir-depreminin-birinci-yili-3237523>
- Habertürk, (2023). “24 Ocak Elazığ Depreminde Yaşananlar” Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 11.02.2023, <https://www.haberturk.com/elazig-sivrice-depremi-ne-zaman-oldu-kac-siddetinde-meydana-geldi-elazig-depreminde-kac-kisi-oldu-3563297>
- İçişleri Bakanlığı. (2021). “Afet Kriminal İnceleme Birimi 30 Saniyede Parmak İzinden Afetzedenin Kimliğini Belirliyor” Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 31.08.2023, <https://icisleri.gov.tr/afet-kriminal-inceleme-birimi-30-saniyede-parmak-izinden-afetzedenin-kimligini-belirliyor>

- İçişleri Bakanlığı. (2023). “Hatay'a Ulaşan İlk Ekiplerden Polis Arama ve Kurtarma, 73 Kişiyi Enkazdan Sağ Çıkardı” Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 07.03.2023, <https://www.icisleri.gov.tr/hataya-ulasan-ilk-ekiplerden-polis-arama-ve-kurtarma-73-kisiyi-enkazdan-sag-cikardi>
- İçişleri Bakanlığı. (2023a). “Depreme İlişkin Provokatif Paylaşım Yapan 157 Kişi Gözaltına Alındı” Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 31.08.2023, <https://www.icisleri.gov.tr/depreme-iliskin-provokatif-paylasim-yapan-157-kisi-gozaltina-alindi>
- İrdem İ. ve Mert E. (2023). Deprem, Dirençli Kent ve Acil Afet Yönetimi: Türkiye Örneği. Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi. 4(2). ss. 241-276.
- Karancı, A. N., Akşit B. ve Sucuoğlu, H. (1996). Dinar’da Afet Yönetiminin Psiko-Sosyal Boyutları: Erzincan ve Dinar Deneyimleri Işığında Türkiye’nin Deprem Sorunlarına Çözüm Arayışları. TÜBİTAK Deprem Sempozyumu Bildiriler Kitabı, s. 273-283.
- Kaya, Tanrıverdi, A. (2019). Afetler ve Kent Morfolojisine Etkileri: Düzce Örneği. İdealkent Dergisi, 10 (28), ss. 942-961.
- Memiş, L. ve Babaoğlu, C. (2020). Afet Yönetimi ve Teknoloji. M. Yaman, E. Çakır (Ed.). Farklı Boyutlarıyla Afet Yönetimi. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Oduncuoğlu, F.M., Koçak, H., Turan, E., Benli, İ. (2018). Terörizme Karşı Önemli Tesisleri Koruma. Emniyet Genel Müdürlüğü, Koruma Dairesi Başkanlığı, Uzman El Kitabı, Ankara.
- Sabah, (2023). İstanbul'dan gönüllü yazılıp deprem bölgesine yardıma gittiler. Başlıklı Haber. Erişim tarihi: 07.03.2023 , <https://www.sabah.com.tr/gundem/2023/02/07/gonullu-yazilip-yardima-gittiler>
- Sadıkoğlu, H. ve Özsoy, A. (2016). Üst Gelir Grubu Konut Tercihi Olarak Rezidans Kullanımı. İdealkent Dergisi, 7 (18) , ss. 226-245
- Statista, (2016). Countries with the most earthquake fatalities 1900-2016. Erişim tarihi: 11.02.2023, <https://www.statista.com/statistics/269649/earthquake-deaths-by-country/>
- Tam, D. (2004). Çevre duyarlı planlamanın ve deprem duyarlı planlamanın bütünleştirilmesinin sağlayacağı faydalar. Planlama Dergisi, (3), ss. 67-74.
- Yılmaz, A. (2012). Türkiye’de Afetlerde Karşılaşılan Sorunlar. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi. 1(1). ss. 61-81.

Review Article

Afet Yönetiminde Emniyet Teşkilatı'nın Rolü ve Önemi: Kahramanmaraş Depremleri Örneği

The Role and Importance of the Police Department in Disaster Management: The Example of Kahramanmaraş Earthquakes

Abdullah ÇELİK Dr., Polis Akademisi Trafik Enstitüsü clkabdullah@gmail.com https://orcid.org/0000-0002-3912-3724	Ozan KAVSIRACI Doç. Dr., Polis Akademisi Trafik Enstitüsü ozankavsiraci@gmail.com https://orcid.org/0000-0001-6351-3725	Özer ASLAN Dr., Polis Akademisi Trafik Enstitüsü aslan.ozer@hotmail.com https://orcid.org/0000-0002-8531-4037
--	---	--

Extensive Summary

After the industrial revolution, cities quickly became the centers of the production and service sectors. As a result of this, today people have started to live intensively in cities and in certain areas within cities. This situation arises from people's desire to be close to the business districts (industry, trade and service sectors) and the social facilities of the city. It should also be taken into consideration that living in high-rise buildings has recently become an indicator of status. The increasing desire of people to live in cities increases the risk that the possible effects and damages of natural disasters will be greater than expected. Because Turkey is a country located in an earthquake zone and has a high probability of facing severe earthquakes at any time. As a matter of fact, the 6 February 2023 Kahramanmaraş, 17 August 1999 İzmit and 12 November 1999 Düzce earthquakes are examples of the effects that earthquakes occurring in cities can cause. In short, as a result of the increase in population density in cities, pre- and post-disaster scenario, regulation, coordination and other disaster management preparations need to be planned in a holistic manner in order to keep disaster risks at a controllable level.

In Turkey, the Disaster and Emergency Management Presidency (AFAD) within the Ministry of Internal Affairs is responsible for ensuring coordination in response and aid services in natural disasters and other emergencies, and for carrying out training and legislative arrangements regarding intervention and coordination. The Police Department is one of the important institutions acting under the coordination of AFAD. The Police Department is among the units that show the fastest reflexes within the scope of search and rescue activities after the earthquake.

Turkey has been struggling with natural disasters that cause loss of life and property for years. At this point, the type of natural disaster that is more common and causes more damage in Turkey is earthquakes. When earthquakes are combined with unplanned construction in cities, the resulting damages and losses increase. According to the Risk Management Index (INFORM) published by the European Commission; The probability of disasters caused by humans or nature in Turkey is expressed with an average score of 4.9. This score places Turkey among medium-risk countries.

Public administration provides services on issues such as education, health, economy, infrastructure, environment and security in order to respond to people's expectations, needs and problems. It is inevitable that crises and problems will arise during this service process due to unexpected reasons such as natural disasters. Because although precautions can be taken before natural disasters, it is very difficult to eliminate all the negativities that will arise afterwards. What is important for public administration elements at this point is that the necessary precautions and intervention preparations have

been made before and after the process. Otherwise, undesirable consequences will occur, especially in terms of loss of life and property. The losses experienced after the recent Kahramanmaraş earthquake clearly show us this fact. Although there is a written legislation on disaster management in Turkey, experiences especially after earthquakes show that there is a need to accelerate and increase comprehensive and coordinated preparations and implementation efforts among institutions. Disaster management covers the entire process of using existing resources effectively to prevent and reduce the damages that may be caused by human-made disasters due to natural or technological reasons.

In the success of the disaster management process; Coordination-based structuring and rapid operational response among stakeholder institutions play an important role. During disasters, central government is very effective in organizing stakeholder institutions. Local governments serve a complementary function in the disaster management process. Disaster logistics is another important element in the disaster management process. Because sending and storing teams, tools, equipment, food, beverages, first aid and other materials to respond to the disaster area is very effective in overcoming the crisis. In order for disaster logistics operations to operate successfully, transportation networks must be kept open after the disaster. At this point, the police department, which plays an important role in ensuring security in the disaster area, also has important responsibilities in keeping the transportation networks to the region open and protecting the centers used as warehouses in the region. In this context, the position of the Police Department in the disaster management process, especially after earthquakes, is considered important.

In case of any disaster, especially earthquakes, the Reinforcement Ready Force directorates established for emergency response from the first moment and their search and rescue teams quickly participate in the response efforts. In addition, the Riot Police and Special Operations branch directorates, which serve as collective forces within the Police Department, also support the intervention efforts. During the Kahramanmaraş earthquakes, it is seen that the aforementioned collective force personnel working within the EGM, especially in Istanbul, Ankara and Izmir, immediately intervened in the work in the region. However, in the case of Kahramanmaraş earthquakes; It has been observed that during search and rescue operations, there were problems in communication and coordination between teams due to the severity of the earthquakes. At this point, it is understood that planning local alternative communication networks that will not be affected by the earthquake is important for a solution.

The Police Department undertakes many tasks related to the post-earthquake process, as well as debris search and rescue and debris detection with aircraft during earthquakes. In addition to ensuring the safety of life and property of people whose primary duty is to ensure the safety of people, it also works to calm the atmosphere of panic and fear that may arise after the earthquake. At this point, while police teams instill confidence in people with their patrol duties, they prevent the chaos and crisis environment that is intended to be created by combating provocative actions in the virtual environment and on social media. In addition to their security-related duties, police teams are also involved in the logistics operations and distribution of aid materials sent to disaster victims by land and air, and in keeping transportation networks open to traffic. As a result of the debris work, police teams, especially the police criminal investigation unit, are on duty for burial and identification procedures.

As a result, combating earthquakes is a multi-stakeholder process in which many institutions take part. In summary, task distribution, coordination and communication among the units working at different stages of this process are the most important issues. The police department plays important roles in these phases, especially in post-earthquake response and recovery efforts. The Police Department trains its personnel in its units serving as collective forces, in cooperation with AFAD, within the scope of combating disasters. In this way, it aims to ensure that its staff are prepared for disasters. In addition, the Police Department makes significant contributions to the fight against earthquakes with the work carried out within the cyber, aviation and criminal departments.